

LO tar strid om pensionerna

Det kan bli en het vår i Norge, när LO, arbetsgivarna och regeringen utkämpar den sista kampen i omläggningen av det norska pensionssystemet. Den återstående frågan är vad som sker med avtalspensionerna, i Norge kallat AFP.

Tekst: Björn Lindahl

Tre av nyckelpersonerna under vårens strid om pensioner i Norge: LO-ledaren Roar Flåthen, Arbetsministern Bjarne Håkon Hanssen och NHO-direktören Finn Bergesen. (Foto: Scanpix)

När den rödgröna regeringen bildades hösten 2005 förhandlade arbeiderpartiet, senterpartiet och sosialistisk venstre fram en regeringsplattform på konferenshotellet Soria Moria. I den slogs det fast att det tvärpolitiska överenskom-melsen som fem av de sju partierna i Stortinget ingick under våren samma år skulle genomföras.

En viktig del av kompromissen i Stortinget var att det ska löna sig att arbeta längre. I Norge är pensionsåldern fortfarande 67 år, men många grupper har förhandlat sig fram till avtalspensioner som innebär att de kan pensionera sig från 62 år. Detta skedde i förhandlingar där arbetstagarna avstod från löneökningar i utbyte för bättre pensionsvillkor för yrkesgrupper med hårda fysiska villkor.

Det är dessa arbetstagargrupper som LO nu kräver inte ska komma

sämre ut efter att pensionsreformen har genomförts. Ett problem är att staten står för en fjärdedel av kostnaderna för AFP (avtalsfestet pension) och att det bara är anställda i företag som har kollektivavtal som har rätt till AFP.

Dilemmat för regeringen är hur pensionssystemet ska utformas så att de som har rätt till AFP inte får sämre villkor, samtidigt som det ska löna sig även i denna grupp att skjuta upp pensioneringen.

- Det är en miljon arbetstagarare som idag inte omfattas av AFP. Stortinget önskar ett system som omfattar alla. De vill inte ha ett system som i praktiken innebär att de fackligt organiserade kan pensionera sig utan att förlora något på det när de fyller 62 år, medan alla andra måste arbeta tills de är 67 år för att få full pension, säger Mange Lerø, chefredaktör i Ukeavisen Ledelse

Ukeavisen Ledelse

På samma sätt som i alla andra nordiska länder, bortsett från Island, står Norge inför en utveckling mot en allt äldre befolkning. För att inte pensionsutgifterna ska skena iväg har regeringen från 2010 tänkt införa en "levnadsåldersjustering". Den innebär att om den genomsnittliga levnadsåldern ökar, så måste den enskilde antingen arbeta längre för att få samma pension, eller också acceptera att pensionen blir lägre. LO-ledaren Roar Flåthen har vid vårens löneförhandlingar krävt full kompensation för de som har AFP. Hade han inte gjort det riskerade han av ett uppror.

- Skälet till att Stortinget vill ha en automatisk ökning är att politikererna inte vill ta belastningen med att varje höst rösta om pensionsåldern ska höjas till 68, 69, 70, 71 eller 72 år om levnadsåldern fortsätter att öka. Istället är det Statistisk Sentralbyrå som ska få ansvaret för det, sa Stein Aamdal, förtroendevald på Aker Verdal, på en pensionskonferens i Trondheim i januari.

Stein Aamdal leder aktionen "Forsvar AFP" inom LO. Den hotar med att LO-medlemmarna kommer rösta nej till ett löneavtal i vår som försämrar AFP. NHO avisar att frågan kan lösas i avtalsförhandlingar. Regeringen är bunden av den politiska kompromissen i Stortinget.

Risken för en storstrejk under våren i Norge är stor. Det är mer oklart vem den kommer att riktas mot.